

Activitatea 2: colectarea informației toponimice și cartografice

Așa cum afirmam și mai devreme, acest proiect de cercetare este unul profund „sezonier”, așa cum este, de altfel, cam oricare cercetare arheologică. Dependența meteorologică a acestui proiect este însă considerabil mai mare decât a foarte multor proiecte de profil, fiindcă noi nu ne desfășurăm grosul activității în depozite (deși am făcut și acest lucru), ci pe câmp, mai exact pe un câmp lung de 155 de km. Accesul în câmpul ud și moale este imposibil cu oricare mijloc de locomoție, inclusiv mașini de teren (folosim două). De aceea, iarna, primăvara timpurie și toamna târzie sunt „anotimpuri ale bazelor de date”, una dintre puținele activități utile care pot fi desfășurate în favoarea proiectului (și nu, de pildă, a „pregătirii generale”).

Nu am să mai argumentez aici prezența acestui modul toponimic într-un proiect arheologic, fiindcă am făcut-o în mod repetat, în diverse materiale. Am să spun doar că, în esență, controlul toponimic face parte din strategia de „restaurare” (virtuală, desigur) a mediului ambient străvechi; fără astfel de explicații, multe dintre amenajările romane par a nu avea logică – ceea ce, din perspectivă istorică, este absurd.

Există, mai exact, două module toponimice, unul (de bază) care colectează date din hărți, mai vechi sau mai noi – modulul cartografic, deci – și un modul mai degrabă experimental, care se ocupă de documente medievale. Aducerea în tematica proiectului și a acelor documente de ex mediu poate să pară încă și mai curioasă; nu și dacă luăm în considerare că sunt cele mai vechi mărturii directe despre starea țării și naturii ei înconjurătoare.

La zi, există în baza de date toponimică 3584 de înregistrări, din care: 2145 din harta militară din anii 80, 413 din A Treia Ridicare topografică austriacă (ante 1910), 581 din Harta Szathmári (marea majoritate localități) și 229 din Harta Specht (aproape exclusiv localități). Lipsesc deocamdată datele din Planurile Director de Tragere, în primul rând datorită ortografiei și calității grafice slabe¹, importante fiindcă densitatea de toponime minore este, de fapt, foarte bună, iar acestea au o importanță critică, fiind de obicei foarte descriptive.

Există și un set de 216 înregistrări din două volume de documente medievale (DRH-B1, DRH-B2), dar această activitate este deocamdată în stadiu incipient. Ceea ce este interesant la această situație, este că elementele esențiale ale documentelor (nume proprii, de exemplu), sunt înscrise în aceleași câmpuri în care apar toponimele cartografice, permițând căutări promițătoare. Scopul ar fi de a reuși „referențierea” cât mai bună a documentelor medievale (până la termeni geografici clari, cu coordonate), prin căutarea intersecțiilor de nume, pentru a beneficia apoi de conținutul respectivelor documente în descrierea ambientului (păduri, fânețe, vii, poduri, izvoare etc.). Cum spuneam însă, este mai degrabă un experiment, care și-ar putea arăta roadele în timp, pe o bază informațională mult lărgită.

Și o mențiune: de documentele medievale se ocupă, desigur, un istoric medievist, Cristina Anton Manea (muzeograf pensionar al MNIR), care lucrează pentru proiect ca voluntar.

¹ Aici ar fi de luat o decizie dificilă, respectiv de a transcrie doar numele lizibile.